

i misli ne kao zanimanje nego kao životvornu muziku svakog zanimanja.“ Tudi Vran Gavran izvršuje kot marsikateri drugi učitelj človeštva rokodelski poklic (lončarstvo). Marsikateri nauk pa se mi dozdeva neprikladen kot vzgojni princip za večje socialne skupine. Ker vidi človek v drugem „i sebe samoga, on simpatiše do samožrtvovanja svakoj stvari“ (str. 3). Kot posledica tega se nam nalaga kot dolžnost neskončna popustljivost, milosrčnost... Taki nauki so odsev plemenitega pojmovanja etičnih zahtev. Ako se pa ozrem v domačo zgodovino, moram reči, da so vplivali skrajno neugodno na naš razvoj. S takimi nauki so nas mamili tuji premeteni mogočniki na usta domačih poslušnih učentikov in nam zastirali pogled v realnost; udarec za udarcem smo pospravili mirno: molčimo, potrpiamo! (Levstik.) Ako sestavimo sedaj bilanco našega tisočletnega obstoja, vidimo da smo zgubili tri četrtine naše zemlje! Toda kakor rečeno, se to nanaša na posebne razmere. Na obče pa pogrešam v nauku o brezmejnem usmiljenju proti vsakemu državotvorne moči. Do tistih dob, ko se bodo (po pisateljevih naukih) prelile in pretvorile sedanje socialne skupine v višji tip vsečloveštva, je še daleč — do tedaj preostaja kot neposredna naloga, privzgojiti v sedanjih mejah narodu plemenski in nacionalni egoizeni, ki nas uči dobro pretehtati domačo in tujo korist. Moralni zakoni so formalno povsod isti, njih praktično uporabljanje pa se regulira od enih mej do drugih.

Pisateljevi nauki imajo deloma meniško asketično noto: aseksualnost vodi do prave ljubezni dobrega principa (str. 56)! To so ideali za anahoretske celice; naj se presodi vsakdo sam, kaj mu je zapisano na dnu duše: življenje ali odpoved. Večji del etičnih nazorov v tej knjigi se strinja s krščanskimi — brez dogmatičnih predstav krščanstva; nasprotstva v subjektivnih predstavah o verskih rečeh so pisatelju nebitvena; glej odstavek: „O izmirenju bogova“ (235 ss.).

Približujemo se dobi novih verskih pokretov. Psihološki moment je dan v nekem omehčanju duhov, ki je sledilo silnim naporom in nečloveškemu trpljenju vojske. Zanimanje za verska prašanja pronica v širše kroge. Preprosti narod, kateremu je dosedaj govorila vera v nerazumljenih simbolih, si skuša vsled pridobljene pismenosti po svoje prikrojiti njih vsebino; drugod vidimo, kako se meša nacionalni moment z verskim. A vsako tako gibanje mora biti in ostati zgolj zadeva posameznikov brez obveznosti za celokupnost. V celi knjigi ne najdem sicer, kar bi nasprotovalo tej zahtevi. Tukaj imate poskus samotnega misleca, utreti si novo pot, najti nove oblike, v katerih bi zadostil svoji srčni potrebi. Religija mu je kot Schleiermacherju „okus in smisel za neskončnost“. Da je to dragocen poskus, ho rad priznal tudi oni, ki gleda z racionalnega stališča skeptično apokaliptičnega Vrana Gavrana. X. Y.

Cervantes de Saavedra: Tri novele. Iz španščine preložil dr. Ivo Šorli (= Prevodna knjižnica 3). V Ljubljani 1920. 95 str. Založba Tiskovne zadruge.

Med prvim in drugim delom Don Quixota je priobčil Cervantes leta 1613. svoje *Novelas exemplares*, kar se prevaja kot vzorne (poučne) povesti; iz vsake izmed njih se da izvajati kaka „koristna resnica“ (morala). Ta zbornik novel (v originalu jih je 12) pomenja v španski literaturi novost, ker pisatelj ne obravnava v njih starih, mednarodnih snovi, temveč jih zajema neposredno iz življenja. Zato poudarja avtor v predgovoru s ponosom, da je prvi, ki je pisal v kastilskem narečju novele: „kajti one številne novele, ki so izšle v tem narečju doslej v tisku, so vse prevedene iz tujih jezikov; te so pa moja last in ne iz-

posojene ali ukradene.“ Vsebina teh novel, ki stoje umetniško na različni stopnji, je prešla po raznih potih v mednarodno slovstvo; tako je podala „Madridska ciganka“ snov za dramo (in opero) „Preciosa“.

Šorli nam je prevedel tri povesti; o motivih, ki so bili pri njegovi izbiri merodajni, poroča v predgovoru; le-ta prinaša tudi kratek opis Cervantesovega življenja in delovanja. Povesti so sledeče: Prevara z ženitvijo (El casamiento engañoso); zelo realistična slika življenja srednjih slojev. Nadaljevanje te povesti nam pa Šorli pridrži, „ker so v njem celi odstavki, ki bi današnjega bralca le težko več zanimali, dočim je prevajalcu na tem, da zadovolji „uživajočega bralca“. Mogoče bi se pa tudi med nami našlo ljudi, ki bi z užitkom čitali, o čem se menita ponoči Scipio in Berganza, dva špitalska psa. Govoreče živali — ta Cervantesov domislek — so dale pobudo kesnejšim avtorjem; pes Berganza se nahaja pri E. T. A. Hoffmannu. 2.) Rinconete in Cortadilo; povest nas popelje v lopovsko-tatinsko romantično Sevilje. Nečedno delovanje teh krogov tvori nezčrpen vir španskemu pustolovskemu romanu. 3.) Moč krvi (La fuerza de la sangre) nam prikazuje ljubavni zaplet v aristokratski družbi. Šorli prevaja iz originala in povabi tuintam čitatelja na sodelovanje pri interpretaciji težjih mest. Zanimiva vsebina zajamči tem povedkam hvaležni čitateljski krog.

V predgovoru omenja Šorli v nekoliko meglenih besedah, da bi se ne branil „težkega, a nad vse prijetnega posla, prevesti Don Quixota, ako bi hotel dobri Bog“. Upajmo, da se mu srčneje in zgoste te vabljive misli v dejanje. Slovenski Don Quixote bi bil v Šorlijevih rokah dobro preskrbljen. Pričakujemo tedaj, da se kmalu pojavi na našem pozorišču blodeča zvezda viteštva, bistrournni plemič in vitez žalostne postave Don Quixote. Krpanova kobila bo dobila sodruga —
J. K.

Rus Jože: Glavni statistički podatci o državi Srba, Hrvata i Slovenaca. Prema stanju od 1910., odnosno 1914. godine. 1920. Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Drobna knjižica, v največji meri dobrodošla vsakomur, ne le onemu, ki ga geografske zadeve brigajo bolj ko druge stvari, marveč vsakomur, kdor hoče spoznati sebe in svojo državo. To je treba posebe naglasiti, kajti neodpustljiva indolenca je, kar opažamo danuadan glede poznavanja lastne države. Ne le posamezniki, tudi redakcije časopisov navajajo brez kritike vsakršne statistične podatke o narodnosti, verstvu in drugem v naši kraljevini, brez izbire, kakor prepišejo iz kakega zmazka. Nihče se ne potruži, da bi pogledal v svrhu kontrole na pr. v predležečo knjižico, ki donaša statistične podatke po uradnih virih.

Rusova statistika prinaša v XIII tabelah pregled naše države glede površine, prebivalstva, narodnosti, verstva, po pokrajinah, pregled razdelitve po okrajih z važnejšimi navedbami administrativnih edinic. V deset strani dolgem uvodu navaja avtor viire svojih navedb ter opozarja na njih današnjo relativno vrednost, povzročeno po globoko segajočih spremembah dobe osvobodilnih vojn. Glede obsega naše države, kakor je služil Rusu za okvir pri sestavljanju statistike, je pripomniti, da se je v poslednji dobi žalibog že spremenil. Kajti izven naše kraljevine je ostal — za enkrat — glasovalni pas A na Koroškem in ozenilje med Wilsonovo črto in mejo, določeno v St. Margheriti Ligurski, ki ju je Rus že vračunal v Jugoslavijo. Napram Rumuniji je računal sedanjo demarkacijsko

to koroška
do juvotino